

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra sociologie

Studijní obor sociologie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

"Vyrůstám ve vesničce": Disciplinace dětí v SOS
vesničce

Autorka:

Kristýna Dvořáková

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Martin Švantner, Ph.D.

Pracoviště vedoucího bakalářské práce: Katedra sociologie

Rok a místo odevzdávání práce:

Plzeň, 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že má práce byla vypracována samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Rovněž souhlasím se zveřejněním práce v tištěné či elektronické podobě.

V Plzni 2017

.....

podpis

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala regionální ředitelce pro Karlovarský kraj Mgr. Dagmar Roučkové, která mě ochotně zapojila do problematiky SOS dětské vesničky v Karlových Varech. Velice si vážím času, který se mnou strávila a to i přesto, že je v pokročilém stádiu těhotenství.

Obsah

1	Úvod	1
2	Teoretický kontext.....	2
2.1	Význam rodiny ve výchově dítěte.....	2
2.2	Socializace dítěte	6
2.3	Náhradní rodinná péče	8
2.3.1	Osvojení	11
2.3.2	Poručenství	12
2.3.3	Opatrovnictví	12
2.3.4	Pěstounská péče	13
2.4	Vesnička SOS.....	15
2.4.1	Historie	15
2.4.2	Základní cíle	17
2.4.3	Vesnička SOS Karlovy Vary.....	18
3	Metodologie	19
3.1	Výzkumné otázky.....	20
3.2	Výzkumný vzorek.....	20
3.3	Metody sběru a analýzy dat	20
3.4	Etické aspekty a možná omezení studie.....	22
4	Interpretace dat.....	23
4.1	SOS dětská vesnička e její fungování.....	23
4.2	Běžný den	27
4.3	Personál	28
4.4	Děti	29
4.4.1	Výchova a disciplinace	33
5	Závěr	36
6	Citace	37
6.1	Seznam literatury	37
6.2	Internetové zdroje.....	38
7	Summary in English	39
8	Přílohy.....	39
8.1	Příloha č. 1 - mapa zemí, ve kterých působí sdružení SOS Children´s Villages.....	39
8.2	Příloha č. 2 – Struktura rozhovoru s regionální ředitelkou.....	40

8.3	Příloha č. 3 – příklad domů, kam musí sociální pracovníce dojíždět.....	43
-----	---	----

1 Úvod

Fakt, že existují SOS dětské vesničky, je poměrně známý, hlavně mezi poskytovateli péstounských služeb. Ale v povědomí lidí chybí znalost o tom, jak tyto organizace fungují a jaké všechny možnosti a služby nabízejí. V českém prostředí na poli vědeckého bádání je život v SOS dětských vesničkách zmapován jen minimálně a také převážně v oblasti absolventských prací pedagogického vzdělání. Přitom téma rodiny, je jedním z hlavních témat sociologického bádání. (Možný 1999, s. 122-125) A SOS dětské vesničky jsou jedním z místem, kde dochází k uskutečňování náhradní rodinné péče, tedy takové, kterou nemohou pro dítě vykonávat zákonní zástupci.

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila téma fungování SOS dětské vesničky v Karlových Varech. Mým užším záměrem práce bylo zjistit, jak jsou děti ve vesničce vychovávány a jakým způsobem probíhá jejich disciplinace. Výzkum byl pojat jako případová studie sociálních skupin (Hendl 2005, s.105) a byl proveden pomocí polostrukturovaného rozhovoru s regionální ředitelkou Mgr. Dagmar Roučkovou. Tento rozhovor mi pomohl plně pochopit fungování SOS dětské vesničky.

SOS dětské vesničky v České Republice si kladou ušlechtilé cíle. Chtějí, aby děti vyrůstaly v bezpečném, láskyplném a rodinném prostředí. Pomocí mého výzkumu jsem se snažila nahlédnout do toho, zda se jim tyto cíle daří plnit v SOS dětské vesničce v Karlových Varech.

Má práce začíná teoretickou částí, v rámci které se snažím obsáhnout veškeré informace, kterou jsou nezbytné k pochopení vědeckého bádání. Práce pokračuje metodologickou částí, kde popisuji zvolenou metodu, výběr respondentky, metody analýzy a v neposlední řadě také etické aspekty a možná omezení studie. V následné kapitole prezentují výzkumná zjištění, která jsou poté shrnuta v závěru práce.

2 Teoretický kontext

2.1 Význam rodiny ve výchově dítěte

Obecná definice pojmu rodina je jak v individuální, tak ve vědecké sféře poměrně složitá. Neexistuje jednotná definice, která by byla obecně platná. Podoba rodiny závisí na daném místě a čase. Obecně je rodina považována za základní jednotku sociální organizace. „Prakticky neexistuje žádný typ společnosti, který by se neopíral o rodinu jako o svůj základní článek.“ (Možný 1999, s. 9) Tento sociální útvar tvoří minimálně 3 osoby, z nichž část je spojena sociálním vztahem rodič-dítě, který nabude pokrevním nebo adoptivním aktem a druhá část je spojena vztahem matka-otec. (Geist 1992, s. 344) Rodiče mohou žít ve svazku manželském, ale v dnešní době se množí případy, kdy rodiče manželé nejsou, případně se jimi stanou až v průběhu společného rodinného života. Členové rodiny žijí většinou ve stejné domácnosti, plní určité sociální role a spolupracují na základě společensky určených, uznaných a zakotvených pozic. (Kořa, Trpišovská, Vacínová 2013, s. 70)

Při pluralitě podob rodin v dnešní době, sociální badatelé rozlišují různé typy rodin. Rodina *úplná* je taková, kterou tvoří otec, matka a minimálně jedno dítě. Taková rodina je též označovaná jako *nukleární*, či *jaderná*. Vládne obecná představa, že rodina má vypadat a ve většině případů vypadá právě takto, ale v dnešní době se jedná pouze o jednu pětinu domácností, které můžeme označit za úplnou nukleární rodinu (Možný 1999, s. 74). Pokud v rodině chybí otec nebo matka je rodina považována za *neúplnou*. V případě, že naopak je rodina tvořena více členy, spojeny buď pokrevním, či příbuzenským svazkem, jedná se o rodinu *rozšířeného typu*. (Geist 1992, s. 345)

Dle počtu rodičů v jedné rodině můžeme rozlišit rodinu *monogamní*, která se z pravidla shoduje s nukleárním typem rodiny. V opačném případě se jedná o rodinu *polygamní*, tedy takovou, kde je pouze jeden z rodičů společný všem dětem. Polygamní rodina může mít podobu *polygynické* rodiny, kde je dětem společný otec nebo rodina *polyandrická*, kde je dětem společná matka. Zároveň se také může jednat o soubor vzájemně propojených nukleárních rodin. Takové rodiny jsou v dnešní době a v naší společnosti méně rozšířené. Stále častěji se objevuje rodina *rekonstituovaná*, jinak řečeno *smíšená* nebo *nevlastní*. Tedy takový typ rodiny, který vznikne po zániku

předchozího vztahu buď u jednoho, nebo u obou rodičů. Rodinu pak tvoří děti, které se narodily v předchozích vztazích mající jednoho „nového“ rodiče a následně mohou mít noví partneři své společné děti. (Geist 1992, s. 346)

Aby rodina mohla být označena za rodinu plně fungující, měla by zajistit základní funkce rodiny, za které se obecně považují následující:

1. **Biologická**, nebo též **reprodukční** funkce, která zajišťuje plození potomků pomocí společensky uznanou podobou sexuálního soužití.
2. **Emocionální funkce** by měla zajišťovat uspokojení v rámci citové stability. Každý jedinec má potřebu citových vazeb, zároveň v rámci rodiny jsou to první citové vazby za jedincův život, současně tyto vazby trvají po celý život.
3. S předchozím bodem je úzce spjata také **domestikační funkce**. Rodina poskytuje domov, tedy místo, kde vládne pocit stabilního a chráněného prostředí (Možný 1999, s. 9).
4. **Ekonomická funkce** by měla zaručovat uspokojení materiálních potřeb členů rodiny.
5. Za poslední základní, ale rozhodně ne méněcennou se považuje **výchovná funkce**. Ta se zaměřuje na rozvoj členů rodiny pomocí socializačních procesů, čímž by měl jedinec být schopen chápat společenské vztahy a procesy dané společností a dané doby.

(Kof'a, Trpišovská, Vacínová 2013, s. 70-71)

Pokud rodina tyto funkce neplní, je označována za *dysfunkční*. Může se stát místem, kde na jedince, ať už se jedná o dítě, či rodiče, působí stres. I přesto, že rodina plní veškeré základní funkce, mohou se v rodině vyskytnout různé patologické jevy, čímž se rodina může též považovat za dysfunkční. Jedná se především o alkoholismus, drogy, kriminalita, domácí násilí, duševní nemoci. Zároveň se může jednat o jevy, které se nezdají být tolik závažnými, ale mohou vytvářet reálné problémy, se kterými se rodina nebo jednotliví členové nemusí vyrovnat. Původců problémů může být celá řada. Jedním z nich může být nechtěné těhotenství nebo též nepřipravenost páru být rodičem. Dítě pak může být vnímáno jako překážka v rámci individuálních drah partnerů. Často se pak stává, že dítě vyrůstá v nestabilním prostředí, bez jistoty a s malými citovými vazbami. Dalším problémem může být snížená schopnost se vyrovnávat s životními

nároky, překážkami a problémy. V takové rodině působí stres většinou na všechny členy, čímž se opět snižuje schopnost postavit se životním otázkám. Na opačném pólu zdá se být rodina, která je velice ambiciózní. Oba rodiče bývají z pravidla časově vytížení a zdá se, že dítě má ideální podmínky k rozvoji. Není výjimkou, že rodiče své ambice přenášejí na své potomky a kladou na ně velké nároky. Takovým dětem většinou chybí porozumění, soucit a pocit jistoty. Jiným problémem může být rozdílná výchova rodičů, kdy se rodiče neshodnou na prioritách a postupech při výchově. Jeden z rodičů bývá více autoritářský, čímž dochází k oblíbenosti a k náklonnosti k jednomu z rodičů. Dítě je těmito pocity frustrováno. Existuje ještě mnoho příčin problémů v rodinách. Vlivem těchto příčin může docházet k oslabení vzájemných kontaktů nebo také ke konfliktům uvnitř rodiny. Dochází ke kritickým situacím, a pokud rodina efektivně problémy neřeší, může dojít k jejímu rozpadu. (Kořa, Trpišovská, Vacínová 2013, s. 71-76)

„Rodina odedávna a především existuje proto, aby lidé mohli náležitě pečovat o své děti.“ (Matoušek 2003, s. 8) Vztahy ve skupině mají charakter intimity, pospolitosti a skupina se sama reprodukuje. (Geist 1992, s. 344) Ačkoliv určitým způsobem můžeme rodinu vymezit a definovat její základní principy, její podoba a chápání se v průběhu staletí měnila. Do 17. století přetrvávala představa, že rodina je místem, kde dochází k dělbě práce, existuje pouze za účelem reprodukce lidstva a je postavena na praktických základech silně v patriarchálním duchu. Rodina byla veřejně kontrolována a míra soukromí byla velice nízká. (Matoušek 2003, s. 28-29) Toto pojetí se na přelomu 17. a 18. století mění, hlavně vlivem osvícenství, a dochází k všeobecnému uznání, že je rodina tvořena a udržována pomocí citových pout a emocí. Zároveň si lidé začali uvědomovat, že jedinec je ovlivňován právě rodinným zázemím a podmínkami domova. (Matoušek 2003, s. 80-83) V roce 1791 byl vydán Olympií de Bourges spis Práva ženy a občanky, který se dá považovat za první artikulaci začínajícího feminismu. Požaduje se zde rovnost žen a mužů před zákonem, svobodná volba partnera i profese. Tímto aktem se pomalu začíná patriarchální model rodiny rozpadat. (Matoušek 2003, s. 28) Velkou zásluhu na tomto procesu má i industrializace, v rámci které se postupně začaly stírat rozdíly mezi pohlavím. Ženy začaly pracovat a začala platit povinná školní docházka, čímž se naprosto proměnila podoba rodiny. Rodina začíná být soukromým prostorem, určitá protiváha vůči prostoru veřejnému. (Matoušek 2003, s. 29)

Po dlouhou dobu pak přetrvával názor, že rodina je statická složka ve společnosti, tedy že se neproměňuje a naopak změny ve společnosti vyrovnává. Rodina „představuje sociální zařízení, jehož primárním účelem je vytvářet soukromý prostor, stíněný proti vířícímu a nepřehlednému světu veřejnému.“ Taková představa vládla v sociologii v průběhu 19. a 20. století. (Možný 1990, s. 13) Od počátku dvacátého století je už chápána rodina jako primární skupina, tak jak jí definoval Ch. H. Cooley. (Kot'a, Trpišovská, Vacínová 2013, s. 70) Rodina se stala místem soudružnosti, intimních vztahů, prostorem socializace a přenosu hodnot a vzorce chování. V průběhu 60. a 70. let docházelo k novým trendům. Objevila se tendence odkládat sňatky na pozdější dobu a zakládat rodinu bez formálního vztahu manželství. Zároveň se zvyšovala rozvodovost, klesala porodnost a zvyšovala se doba, kdy děti žily s rodiči ve společné domácnosti. Rodina už nebyla prioritou a často byly individuální zájmy umisťovány nad zájmy rodiny. Ubývá rodin, které tvořily dvě a více generací. Někdy jsou tyto trendy v rodině označovány jako „třetí vlna“, tedy úplný nový typ civilizace. Tyto změny byly zapříčiněny novými technologiemi, hlavně těmi informačními, také stále větší snahou o emancipaci žen a mnohonásobně vyšší mírou touhy po blahobytu. (Matoušek 2003, s. 30-32) Zároveň vynález antikoncepce umožnil ženám kontrolovat a redukovat rozhodnutí o založení rodiny. Rodičovství již není přirozenou věcí, ale věcí kontrolovanou. Ruku v ruce s poklesem porodnosti jde proměna věkové struktury společnosti. Pro sociologii nebylo rodičovství důležitým tématem, bylo spíše považováno za psychologický problém, ale tyto velké proměny v myšlení a jednání ovlivnily spoustu dalších oblastí života a proto se od 70. let rodina dostává do zorného pole sociologie. (Možný 1999, s. 122-125)

Proměna rodiny současně proměnila vztahy uvnitř jednotlivých rodin. Muž i ženy jsou živiteli rodiny. Zároveň se ženy ve větší míře starají o domácnost a děti, čímž se pozice muže v rodině oslabuje. Od 90. let silně klesá počet sňatků. Zvyšuje se neustále věk lidí vstupujících do manželství a také počty dětí narozených mimo manželství. V současné době je možné, aby žena byla samoživitelka a o děti, domácnost i ekonomický chod zajistila sama. Velkou zásluhu má na tom i proměna státu vůči rodinám, který přijal povinnosti, jenž byly v dřívějších dobách obstarávány rodinami. Jedná se například o povinnou školní docházku, či o péči pro hendikepované a nemocné jedince. Předpokládá se tedy zvyšování počtů jiných typů rodin, než je rodina nukleární, jako je například rodina o jednom rodiči a jednom dítěti, rodina homosexuálních partnerů nebo

spojení rodičů a dětí z předchozích vtaů. (Matoušek 2003, s. 32-36) V současné době tvoří nukleární rodina pouze jednu pětinu všech domácností. (Matoušek 2003, s. 74)

2.2 Socializace dítěte

Socializace je proces, v rámci kterého se jedinec stává schopným sociálně žít v dané společnosti. Socializace jedince probíhá po celý jeho život, ale nejdůležitější je socializace dětském věku jedince. Můžeme ji chápat jako soubor sociálních interakcí, díky kterým jedinec chápe a učí se sociálnímu chování v rámci sociálního prostředí, kde vyrůstá. Rodiče předávají svým potomkům postoje, zvyky, normy, hodnoty a role, čímž jedinec získává základní orientaci pro své chování a jednání s ostatními jedinci. Díky socializaci se formuje osobnost dítěte a okolní svět pro jedince dává smysl. (Geist 1992, s. 404-406)

Vědecké bádání o socializaci dítěte je postavena na třech původních a dominantních přístupech. První patří Sigmundu Freudovi, druhá Georgu Herbertu Meadovi a třetí Jeanovi Piagetovi. Veškeré tyto teorie socializace jsou postavené na předpokladu, který nám říká, že člověk a jeho charakter je utvářen úplně, nebo aspoň spoluvytvářen právě socializací. Přístup, který je z těchto tří považován za nejvíce sociologický, je přístup George Herberta Meada. Jeho teorie vychází ze symbolické interakce jedince. Jedinec se rozlišuje na *me* a *self*, přičemž právě *self* je produktem socializace. Socializace dle Meada probíhá ve dvou fázích. První fází je fáze „play“, skrze níž dítě napodobuje různé role a tím se učí. V této fázi jsou důležitými aktéry tzv. významní druzí, tedy jedinci, kteří mají na děti vliv skrze konkrétní situace a jež dítě může napodobovat. Druhá fáze se nazývá „game“. Dítě již nenapodobuje, ale stává se součástí různých organizací, které mají daná pravidla, jež jedinci musí dodržovat. Dítě v této fázi přechází do vzdělávacích institucí. Ve fázi game jsou důležití tzv. generalizovaní druzí. Ti mají zosobněná pravidla dané skupiny. Získané postoje a pravidla generalizovaného druhého se stávají součástí *self* právě vlivem socializace. (Možný 1999, s. 141-145) Piagetovi studie se zabývaly dětským myšlením, čímž se stal se prvních vývojovým psychologem konstruktivistické teorie poznání. Jedinci mají, díky adaptaci a organizaci, schopnost přizpůsobit se svému okolí, čímž získávají dílčí poznatky, z nichž pak vytváří svůj komplexní systém. Piaget rozdělil kognitivní vývoj do pěti fází, a to na „fázi senzomotorické inteligence“, na „fázi předoperační“, které se dále dělí na fáze

symbolického a předpojmového myšlení a „fázi názorového a intuitivního myšlení“, na „fázi konkrétních logických operací“ a na „fázi formálních logických operací“. První fáze trvá od narození až do dvou let dítěte. V této době dítě rozvíjí své poznávací procesy. Předoperační fáze trvá až do sedmého roku života, kdy dítě nadále rozvíjí své poznávání a formuje se jazyk. Následující fáze konkrétních logických operací probíhá do přibližně do jedenáctého roku života. Dítě si začíná formovat logické myšlení, čímž dokáže lépe reagovat při sociálních situacích. Poslední fáze formálních logických operací přichází ve věku jedenácti až dvanácti let. Poznávací procesy se stávají uvolněnější ve vnímání ke konkrétní realitě. (Vágnerová 2014, s. 33-45)

Již od 20. století převládá názor, že je velice důležité a nezbytné, aby jedinci byli vychováni v láskyplném domácím prostředí. Vliv rodičovské péče je považován za obrovský, protože v prvních letech života se formuje povaha dítěte a zásady dítěte, což v následujícím životě umožňuje jedinci využít získané dovednosti a využít svůj potenciál. Rodina je prvním modelem společnosti, se kterým se dítě setkává. (Matoušek 2003, s. 80-83)

Ačkoliv je rodina prvotní místo, kde k interakcím a k socializaci dochází, je důležité si uvědomit, že socializace dítěte neprobíhá pouze v rodině. Socializace dítěte probíhá i vlivem dalšího okolí a pokračuje dále i do dospělosti, protože socializace v různých formách probíhá po celý jedincův život. Na dítě, kromě jeho rodiny, působí masmédiá, vzdělávací instituce a vrstevníci, či kamarádi. V první fázi socializace jedinec pasivně přijímá veškeré pravidla sociální skupiny, ve které se nachází. Postupem času jedinec začíná být aktivní a může svým působením přeměnit hodnoty a dané normy. (Geist 1992, s. 407) Po příchodu do vzdělávacích institucí dítě tráví poměrně mnoho času právě se svými vrstevníky, tedy dětmi přibližně ve stejném věku a na stejném stupni vývoje, čímž se tato skupina stává poměrně specifickou. Dochází k jiným, novým formám interakcí a tato skupina začne generovat své vlastní názory, vlastnosti, které se mohou lišit od těch rodinných, čímž dochází k rozpadu „rodičovského monopolu“. Vlivem masmédií a odchodu dítěte do vzdělávacích institucí dochází k vzájemnému ovlivňování a střetu nových postojů mezi dětmi a jejich rodinou, což postupně stále více i s přibývajícím věkem upravuje jejich vztah. Tento vzájemný vztah si lze představit jako čtyřúhelník (v dřívějších dobách před nástupem masmédií a zábavního průmyslu byl trojúhelník), tedy rodina – vrstevnická skupina – škola – masmédiá. Rodina

postupem času ztrácí nad dítětem vliv. Celý tento proces socializace je ovlivňován charakteristikou rodiny. (Možný 1999, s. 144-146)

V rodině se vyskytují emocionální vazby. Primární rodinné spojení označuje vztah mezi matkou a dětmi, který se formuje již v době těhotenství ženy. V prvním roku života dítěte se formuje užší vztah mezi dítětem a rodičem stejného pohlaví. Proto je z hlediska dobrého vývoje a socializace dítěte zastoupení obou rodičů v rodině. Děti, které nemají možnost navázat ani s jedním z rodičů pevný vztah, jsou považovány za deprimované, tedy zbavené náležité rodičovské péče. Tato deprivace není bez následků, které mohou být fyzické i emocionální povahy od poruch řeči, rozvoj intelektu, častější nemocnost, psychické poruchy aj. Dlouhodobá deprivace může následky po celý jedincův život. (Matoušek 2003, s. 80-83)

2.3 Náhradní rodinná péče

Náhradní rodinná péče je poskytována dětem bez rodiny, nebo dětem, které nemohou být z mnoha důvodů vychovávány ve své vlastní rodině. Jedná se zhruba o 1% dětí v České Republice, které vyrůstají mimo svou biologickou rodinu (Gabriel, Novák 2008, s. 8). Jedná se zhruba o dvacet tisíc dětí. Pouze 2% těchto dětí jsou úplnými sirotky, zbylých 98% těchto dětí má svou rodinu, či částečnou rodinu, která není schopná se o své děti postarat. (Matějček 1999: s. 31) Faktory ovlivňující tuto skutečnost jsou například rostoucí chudoba, zvyšující se číslo nezletilých rodičů, kterým chybí podpora rodiny, týrání dětí a jejich zneužívání. (Cummings, Leschied, MacGregor, Rodger 2006, s. 352)

Ochrana dítěte není výdobytkem dnešní doby, již v dávné historii existovaly prameny, ve kterých se definuje ochrana dětí. Existovaly, dnes už možná až absurdní tresty, za ublížení, či usmrcení dítěte. Jeden ze zákonů v Chamurapiho zákoníku říká, že člověk, který zabije potomka, ho musí po tři dny a tři noci chovat v náručí pod dohledem strážce. Oproti tomu ve starém Římě se členem rodiny dítě stalo až v případě, když ho otec zvedl z podlahy a podal ho do náručí jeho matky. (Gabriel, Novák 2008, s. 10-13) Na druhou stranu ve starém Římě byly položeny základy osvojení. Bylo tak ukotveno i zákoně, v rámci kterého platilo heslo „*adoptio naturam imitatur*“, což znamená, že vztah osvojeného dítěte k novým rodičům, by měl být totožný se vztahem k dětem

vlastním. Adopce probíhá hlavně ve vyšších společenských kruzích. (Matejček 1999, s. 16-17)

Ve Starověké Spartě mělo novorozeně ještě těžší start a ihned po svém zrození na svět muselo být schváleno radou starších, která posuzovala jeho zdravotní stav, pokud dítě neuspělo, bylo svrženo do propasti. Ve starověkých Thébách byly nechtěné děti nabízeny k prodeji. Kolem roku 300 pod rouškou křesťanství můžeme najít první náznaky náhradní péče o děti i v nižších kruzích, kdy císař Konstantin vynaložil své prostředky, aby se úřady o odložené děti postaraly a našly jim náhradní domov. Mnohdy se ale bohužel takové děti stávaly majetkem, otroky a bylo možné si takové jedince i zakoupit. První oficiální známá organizace pro nechtěné děti byl nalezinec v Miláně, který byl založen roku 787 pod záštitou místního arcibiskupa. Bylo to místo, kam matky své děti mohly odnést a již se novorozenců nemusely zbavovat jinými hrůznými způsoby. Na druhou stranu takové instituty nebyly vyhlášeným místem lásky a zdraví. V naprosté většině případů tam vládly absolutně minimální hygienické návyky a děti zde strádaly po fyzické i psychické stránce. (Gabriel, Novák 2008, s. 10-13)

První takovou institucí na českém území byl Vlašský špitál, za který vděčíme Italům pobývajícím v českých zemích. Marie Terezie a zejména pak Josef II. se pokusili péči o osiřelé potomky zestátnit a od té doby byly zakládány ústavy. Tak, jak tomu bylo i jinde, tak i v České Republice, v těchto ústavách dlouhodobě přetrvávala vysoká úmrtnost a finanční problémy. Z toho důvodu se hledaly jiné alternativy. Dekret z roku 1788 umožňoval péči, kterou bychom dnes nazvali pěstounskou. Bylo postaráno o rodičky spolu s novorozenci po nutnou dobu a poté byly děti umisťovány na venkov do rodin, které se museli řídit danými a poměrně přísnými pravidly a za svou poskytnutou péči sirotkům pobírali pravidelné příspěvky. V průběhu 19. století existovala jak ústavní, tak pěstounské péče i možnost osvojení. Pravidla pro pěstouny i osvojitele se měnily. Zpočátku byli zvýhodňováni starší muži, ale již před první světovou válkou si mohly i ženy v minimálním věku čtyřiceti let podat žádost o osvojení, ale po dlouhou dobu měl výhradní právo o rozhodování v otázce osvojování a pěstounské péči muž. Po první světové válce nastal problém v podobě zvýšených počtů částečně, či úplně osiřelých dětí. Vznikaly soukromé i státní instituty pro ochranu válečných sirotků. Můžeme rozlišit 3 dominantní typy péče o sirotky. Prvním byly dětské domovy, které o děti pečovaly jen po krátkou dobu, poté děti odcházely do pěstounských rodin, do

osvojení nebo v krajních případech do ústavů pro „úchylnou mládež“. Druhá forma byla státní pěstounská péče, která byla kontrolována úřadem Okresní péče o mládež. Třetím typem byla specifická pěstounská péče, která probíhala v „dětských koloniích“, jednalo se tedy o pěstounské rodiny shromážděné v jednom místě, také pod správou Okresní péče o děti. (Gabriel, Novák 2008, s. 13-16) Zde můžeme najít počátky myšlenek o SOS dětských vesničkách. V době během druhé světové války státní snaha o pomoc a záchranu sirotků opadla, na druhou stranu se objevily snahy jednotlivců, či spolků a organizací o záchranu dětí. Jedním takových příkladem za všechny je dnes již mediálně známý hrdinský čin sira Nicholase Wintona, kterému se povedlo zachránit 669 židovských dětí a najít jim ve Velké Británii náhradní domovy. (Gabriel, Novák 2008, s. 16-17)

Po druhé světové válce bylo mnoho dětí, které potřebovaly pomoc. Bohužel jednotlivých zájemců o pěstounství, či osvojení bylo málo. Zároveň děti byly traumatizované a zubožené válkou, takže mnohdy nesplňovaly požadavky, které náhradní rodiny měly. A stát se otázkou osiřelých dětí moc nezabýval a mnoho takových dětí bylo odsunuto, protože měly německou národnost, a nebo za němce byly považovány. Velké množství dětí, které přežily holocaust, odešlo do Izraele. V roce 1950 byla pěstounské péče zrušena úplně (s výjimkou tou příbuzenské). A stále více se začala prosazovat představa socialistické výchovy, která předpokládala téměř absolutní vymizení nechtěných dětí. Na druhou stranu osvojení dostalo podobu, kterou si uchovává dodnes. Osvojení se začalo rozdělovat na dva druhy – osvojení zrušitelné a osvojení nezrušitelné. Právní úprava z roku 1963 začíná preferovat práva dítěte nad právem a nároky rodiny. Již se nehledá vhodné dítě pro rodinu, ale vhodná rodina pro dané dítě. Dalším důležitým milníkem byl 14. červen 1969, kdy se v Praze konala schůze Sdružení přátel SOS dětské vesničky. Více se touto důležitou událostí bude zabývat v kapitole 2.4.1. Nadále o osvojení i o stanovení pěstounské péče sice rozhodoval soud, ale podklady pro soudní řízení připravovali pracovníci národních výborů z oddělení péče o děti. V těchto výborech již byli odborníci na sociální problematiku, psychologové, ředitelé dětských domovů a jiní odborníci. Roku 1993 byla přijata Haagská úmluva, která umožňuje mezinárodní osvojení dětí a v plnou platnost vstoupila roku 2000 společně se zákonem č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, čímž můžeme osvojovat děti z ciziny i naopak. (Gabriel, Novák 2008, s. 19-23)

Náhradní rodinná péče dává dětem především možnosti vyrůstat v rodinném a přirozeném prostředí, které na rozdíl od ústavní péče má pozitivní vliv na jejich psychický vývoj. (Matějček 1999, s. 31) Čím více náhradní rodinná péče napodobuje podmínky v úplné rodině, tím je považována za úspěšnější. Za nejvíce deprivacní je považována klasická ústavní péče. Jedná se hlavně o kojenecké ústavy a dětské domovy. O děti se starají vychovatelé, kteří svou práci vykonávají na směny, je jich více a směny se často střídají. O něco lepší měřítko vůči deprivaci mají různé domovy rodinného typu, kde jsou umístěné menší skupiny dětí a vychovatelů se zde střídá méně. Nejméně deprivacních následků mají SOS dětské vesničky a klasická pěstounská péče. (Matoušek 2003, s. 80-83)

Tato péče je v České republice uskutečňována ve čtyřech právních režimech a to:

- osvojením (tj. adopce),
- poručenstvím,
- opatrovnictvím,
- pěstounstvím.

2.3.1 Osvojení

„Osvojením vzniká vztah mezi osvojitelem a osvojencem takový poměr, jaký mezi rodiči a dětmi, a mezi osvojencem a příbuznými osvojitele poměr příbuzenský. Osvojitelé mají rodičovskou zodpovědnost při výchově dětí.“ (§ 63 Zákon o rodině č. 94/1963 Sb., Hlava IV.)

V rámci našeho státu je osvojení jedince nejvyšší možnou formou náhradní rodinné péče. Cílem osvojení je založení nového vztahu mezi osvojitelem a dítětem, popřípadě dětmi. V rámci české legislativy může rozlišit dva stupně osvojení. Osvojení prvního stupně, tedy zrušitelné a osvojení druhého, nezrušitelné. Soudní řízení o uskutečnění osvojení rozhoduje v obou z těchto formách. V prvním případě může soud ze závažných důvodů na návrh osvojitele zrušit. V případě druhém nabytá rodičovská práva a povinnosti jsou nezrušitelná. Tímto způsobem si lze osvojit pouze dítě starší jednoho roku života. Osvojené děti získávají příjmení osvojitelů a vznikne příbuzenský vztah. Osvojit si lze nezletilé dítě, které je *právně volné*. Tím se dítě stane, pokud biologičtí rodiče, či zákonní zástupci podají písemný souhlas s osvojením a to nejdříve

po 6 týdnech života dítěte. Dalším způsobem, jak se dítě může stát právně volné je dlouhodobý nezáměr o něho samotného. Tato situace může být sporná a o jeho pravosti rozhoduje soud. (Gabriel, Novák 2008, s. 42-44)

Osvojit si dítě může manželská dvojice, také jeden z manželů, pokud ten druhý dá k osvojení svůj písemný souhlas, ale také samoživitel, či samoživitelka. Ti však mají z praktického hlediska jen malou šanci, že se dítě do jejich péče dostane. Tím, že osvojení dítěte je zásadní rozhodnutí, jak pro osvojitele, tak pro dítě, bývá soud velice obezřetný a žadatelé pro osvojení musí splňovat mnoho podmínek. Ať už to jsou věkové hranice, dobré ekonomické podmínky i vhodný psychologický stav. (Matějček 2002, s. 15)

2.3.2 Poručenství

„Jestliže rodiče dítěte zemřeli, byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti, výkon jejich rodičovské zodpovědnosti byl pozastaven nebo nemají způsobilost k právním úkonům v plné rozsahu, ustanoví soud dítěti poručníka, který bude nezletilého vychovávat, zastupovat a spravovat jeho majetek místo jeho rodičů.“ (§78, Zákon o rodině č. 94/1963 Sb.; Hlava V.)

Tato forma péče o dítě je v Zákonu o rodině teprve od roku 1998 a je vhodná zejména pro děti staršího věku. Mezi dítětem a poručníkem nevzniká takový poměr, jaký je mezi rodiči a dětmi. Soud stanoví práva a povinnosti poručníka. (Gabriel, Novák 2008, s. 52-53)

„Není-li to v rozporu se zájmy dítěte, ustanoví soud poručníkem především toho, koho doporučili rodiče. Nebyl-li nikdo takto doporučen, ustanoví soud poručníkem někoho z příbuzných a nebo osob blízkých dítěti nebo jeho rodině, popřípadě jinou fyzickou osobu.“ (§79, Zákon o rodině č. 94/1963 Sb.; Hlava V.)

2.3.3 Opatrovnictví

„Vedle případu střetu zájmů zákonných zástupců a dítěte nebo mezi dětmi týchž rodičů navzájem, ohrožení majetkových zájmů dítěte, omezení rodičovské zodpovědnosti a řízení o osvojení ustanoví soud opatrovníka též v případech, kdy je to v zájmu dítěte z jiných důvodů třeba.“ (§83, Zákon o rodině č. 94/1963 Sb.; Hlava V.)

V praxi to znamená, že soud ustanoví opatrovníka, přičemž vymezí rozsah jeho práv a povinností s ohledem na to, z jakého důvodu dítě opatrovníka potřebuje. Opatrovník vykonává pouze některá rodičovská práva a není zákonným zástupcem dítěte. Opatrovník je vždy ustanoven při řízení o osvojení. (Matějček 2002, s. 18)

2.3.4 Pěstounská péče

„(1) Soud může svěřit dítě do pěstounské péče fyzické osobě (dále jen “pěstoun“), jestliže zájem dítěte vyžaduje svěřeni do takové péče a osoba pěstouna poskytuje záruku řádné výchovy dítěte. (2) Soud může podle odstavce 1 na návrh orgánu sociálně-právní ochrany dětí svěřit dítě do pěstounské péče na přechodnou dobu osobám, které jsou podle zvláštního právního předpisu zařazeny do evidence osob vhodných k výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu a to na

- a) dobu, po kterou nemůže rodič ze závažných důvodů dítě vychovávat,*
- b) dobu, po jejímž uplynutí lze podle §68a dát souhlas rodiče s osvojením, nebo*
- c) dobu do pravomocného rozhodnutí soudu o tom, že není třeba souhlasu rodičů k osvojení.“ (§45a, Zákon o rodině č. 94/1963 Sb.; Hlava II.)*

Pěstounská péče je státem kontrolovaná a také garantovaná forma náhradní rodinné péče. Protože jako pěstoun nemáte vyživovací povinnost vůči dítěti, pěstouni pravidelně pobírají za svou péči sociální dávky. Pěstouni by měli poskytovat záruku řádné výchovy dítěte a dítě zastupovat jen v každodenních věcech a záležitostech. K mimořádným věcem potřebuje pěstoun písemný souhlas zákonného zástupce dítěte. Pěstounskou péčí totiž nenabývá příbuzenský vztah mezi dětmi a pěstouny. (Matějček 2002, s. 16)

Přibližně jedna třetina dětí, vyžadující náhradní rodinnou péči skončí v péči pěstounů. Pokud přetrvává zájem rodičů o dítě a dítě tak není právně volné, je pěstounská péče pravděpodobně tou nejvhodnější formou. (Gabriel, Novák 2008, s. 46)

Ačkoliv se může zdát, že jedno z hlavních rozhodnutí stát se pěstounem je finanční odměna, kanadská studie „The Needs of Foster Parents“ ukázala, že motivy pěstounství spočívají úplně v něčem rozdílném. Tato studie 54 pěstounských rodičů z roku 2006 pomocí focus groups ukázala, že důvody stát se pěstounem jsou v altruistickém duchu. Pěstouni mají vnitřní touhu pomoci dětem, které to potřebují, poskytnout láskyplný domov a dobrou výchovu. Dalším častým důvodem bylo poskytnutí sourozenců svým

biologickým dětem a rozšířit tak svou rodinu. Pěstounství neberou jako práci, ale jako poslání. (Cummings, Leschied, MacGregor, Rodger 2006, s. 357-364) Tuto skutečnost potvrzuje i fakt, že v České Republice třetinu všech pěstounských péčí tvoří příbuzenská pěstounská péče. (Gabriel, Novák 2008, s. 49)

Dříve se pěstounská péče rozdělovala na individuální a skupinovou pěstounskou péči. Individuální pěstounská péče byla takovou péčí, v rámci které děti pěstounů vyrůstají v běžném rodinném prostředí. Často se stávalo, že pěstounské rodiny měly i své biologické děti. Skupinová pěstounská péče byla provozována v zařízeních pro výkon pěstounské péče. Do této kategorie spadaly velké pěstounské rodiny, které měly kromě svých biologických dětí také čtyři až šest dětí v pěstounské péči. Dalším a speciálním takovým typem zařízení bývaly SOS dětské vesničky. V dětské vesničce bývaly matky-pěstounky, které bydlely v samostatných domečcích, které poté tvořily vesničku. Matka-pěstounka měla na starosti šest i více dětí v pěstounské péči. (Matějček 2002, s. 16) Matky-pěstounky byly profesionálními matkami, které prošly speciálními školeními, výcviky, vzděláním i výběrem. Bylo požadováno, aby v čele vesničky byl muž, na kterém hlavně záleželo při výběru nových matek-pěstounek. Důležitými ukazateli pro vhodnost ženy byly její motivace pro tuto práci, předchozí zkušenosti, posudky z bývalých zaměstnání i její sociálně demografické zázemí. Po tomto výběru strávila pět dní ve vesničce po boku ostatních matek a jejich rodin, čímž měla pochopit, v čem tato práce spočívá a jaké jsou její klady a zápory, současně se vesnička dozví více informací o uchazečce. SOS matky měly být ženy mezi dvacátým pátým a čtyřicátým rokem života. Požadovaly se po nich schopnosti, jakými jsou zvládnutí stresu, mentální a emocionální stabilita a schopnost vytvářet a navazovat vztahy s dětmi a cíleně s nimi pracovat. Na druhou stranu bylo velice důležité, aby to děti právě tímto způsobem nevnímaly, protože právě matky v SOS dětských vesničkách byly hlavními postavami při jejich dospívání. Děti žily společně s těmito ženami, které vytvářely pocit domova, lásky a stability, které jsou jedním z nejdůležitějších pocitů během dětského života. Matky měly respektovat a pracovat s odlišnými vyznáními víry, kulturními vlivy i s předešlým rodinným zázemím dětí. Během společného soužití si děti vytvářely emocionální vazby vůči svým SOS matkám i sourozencům, učily se respektu a zásadám společného života. O chod domácnosti bylo staráno tak, jak bylo běžné v klasických rodinách. Jednotlivé domácnosti ve vesničkách existovaly téměř nezávisle sami na sobě. Specifické rodinné pojetí SOS dětských vesniček umožňovalo dětem vyrůstat s láskou,

učením se a dokázalo dětem pomoci při vstupu do dospělého života. SOS matky, tak jako běžné matky, měly umět rozpoznat individuální schopnosti, zájmy a talent jednotlivých dětí a pomoci jim při jejich rozvoji. (Goparaj, Sharma; 2008: 68-69) Myšlenka takto nastavených pravidel v SOS dětských vesničkách měla krásnou základnu, na druhou stranu matky-pěstounky byly tímto nastavením omezovány. Musely být svobodné, žít ve vesničce pouze s pěstounskými dětmi a jejich prostor pro soukromý život byl minimální. Otázkou také je, proč měla být mužská role zastoupena pouze ředitelem dětské vesničky?

S platností novely Zákona o rodině v roce 2013 pěstounská péče získala nové členění. Pěstounská péče na přechodnou dobu dlouhodobá pěstounská péče. První typ pěstounské péče je uskutečňován po maximální dobu jednoho roku dítěte. Využívá se zejména u dětí batolecího, či kojeneckého věku, které se dostaly do krizové situace. V průběhu daného roku se odborníci snaží pracovat s původní rodinou dítěte a nastavit podmínky v jejich domově tak, aby se tam dítě mohlo navrátit. Pokud toho řešení není možné, hledá se jiná alternativa, kterou může být osvojení nebo dlouhodobá pěstounská péče. Pěstounská péče na přechodnou dobu vznikla hlavně proto, aby tyto děti většinou v nízkém věku se nedostávaly do prostředí ústavní výchovy, která není pro jejich rozvoj ideální. Dlouhodobá pěstounská péče je klasická forma pěstounství. Dítě zde zůstává několik let, často až do dosažení zletilosti. (Knihovna NRP, ©2013-2015) Díky této změně v zákoně musely SOS dětské vesničky změnit zásadně své působení a způsob fungování.

2.4 Vesnička SOS

2.4.1 Historie

Během šedesátých let dětští lékaři a psychologové začali upozorňovat na nedostatečnou ústavní péči o děti bez domova. Bylo poukazováno hlavně na emocionální deprivaci těchto dětí. Mezi dominantní osobnosti těchto myšlenek jsou považováni Zdeněk Matějček, Josef Langmeier a Jiří Dunovský. Inspirací byly země západní Evropy, především Rakousko. První vesnička byla založena Hermannem Gmeinerem právě v Rakousku, který se snažil pomoci dětem, jež během druhé světové války přišly o

rodiče, a tuto pomoc spojil s ženami, které byly bezdětné a těmto lidem nabídl rodinu a bezpečný domov. (Pěchová 2017, s. 7-9) Obyvatelé vesniček měli společně žít bez ohledu na své náboženství, či kulturu a měli být respektovanou částí společnosti. Vesnička má fungovat jako komunita jednotlivých domů, ve kterých žijí jednotlivé rodiny, které mají v čele matku. Matky mají být svobodné ženy, které prochází intenzivním školením. Hermann Gmeiner nastavil rámec fungování, jednotlivé zásady a jeho myšlenka se dočkala uskutečnění a s určitými vylepšeními funguje až do dnešních dní. (Goparaj, Sharma 2008, s. 68-70)

Pan Hermann Gmeiner přijal pozvání Československé Pediatrické společnosti a roku 1960 přijel do Československé Republiky. Roku 1967 byl ustanoven Kruh přátel SOS dětské vesničky. (Historie SOS dětských vesniček, ©2017)

Dne 14. června roku 1969 se konala v Praze ustavující členská schůze Sdružení SOS dětské vesničky a výše zmíněný Jiří Dunovský byl zvolen předsedou. Toto sdružení bylo výhradně českého složení a slovenská část republiky odmítla na této záležitosti spolupracovat. Do podvědomí se myšlenka o nové péči o děti bez domova dostala již o rok dříve v srpnu, kdy byl v televizi odvysílán pořad o dětské vesničce SOS. V pořadu byly ukázané nové formy při péči o děti. Byli přijímané jednotlivé děti i sourozenecké skupiny, o které se staraly „matky“ a pomáhaly jim „tety“. Mužským elementem v celé vesničce byl vedoucí pracovník, jehož úkolem byli administrativní úkoly vesničky. Děti žily pospolu se svými sourozenci v jednotlivých a oddělených domech a děti tak získávaly pocit bezpečí. Tímto aktem tato nová forma péče získala i podporu veřejnosti, ale k plné legalizaci došlo až v počátku normalizace. Ihned po odvysílání pořadu jistí manželé Semerádovi založili konto, na kterém se do roku 1969 nashromáždilo více než 28 milionů československých korun, což umožnilo pro založení Sdružení SOS dětských vesniček velice příjemný začátek. Bylo v plánu na českém území vybudovat celkem sedm SOS dětských vesniček. (Gabriel, Novák; 2008: 21)

Z původního plánu byly vybudovány tři SOS dětské vesničky. První z nich byla postavena v Karlových Varech v části zvané Doubí. V roce 1969 bylo vybráno celkem 13 maminek, které prošly půlročním kurzem a složily závěrečné zkoušky. Zároveň bylo již přihlášeno 118 dětí k umístění. Druhá z nich se začala stavět v roce 1970 ve Chvalčově na Kroměřížsku a započala svou činnost roku 1972. Třetí stavba započala roku 1971 v Brně, která plně začala fungovat až v roce 2003. (Historie SOS dětských

vesniček, ©2017) Bohužel následná politická situace na území České Republiky zasáhla i Sdružení SOS dětské vesničky. Roku 1974 bylo Sdružení zlikvidováno a veškerý finanční i nefinanční majetek, včetně již fungujících vesniček, byl převeden pod správu státu. Až po roce 1989 mohly SOS dětské vesničky plně obnovit svou působnost a činnost a jejich správa opětovně spadla pod Sdružení SOS dětských vesniček. (výroční zpráva 2016: 7) Až v roce 1992 bylo Sdružení přijato jako řádný člen mezinárodní organizace SOS Kinderdorf International se sídlem v Rakousku. (Historie SOS dětských vesniček, ©2017)

Dalším zlomovým rokem byl pro SOS dětské vesničky rok 2013, kdy došlo k reorganizaci vlivem změny legislativy v oblasti péči o ohrožené děti. Tímto SOS dětské vesničky rozšířily a změnily svou programovou politiku i poskytované služby o preventivní sociální práci i v terénu a také okamžitou krizovou pomoc dětem, čímž se mnohonásobně zvýšil počet dětí, kterým je pomáháno. (Pěchová 2017, s. 7)

V současné době působí SOS dětské vesničky v Karlových Varech, ve Chvalčově, V Brně a v Praze. SOS dětské vesničky poskytují preventivní, krizovou, pěstounskou i následnou péči pro děti, které jsou ohroženy ztrátou rodiny anebo již o své rodiny přišly. (Pěchová 2017, s.7) Ve světovém měřítku můžeme najít 117 národních asociací SOS dětských vesniček, které jsou součástí mezinárodní federace SOS Children's Villages International. Během roku 2016 pomohly více než 2 miliónům osob ve 134 zemích světa (viz. příloha 1). (Historie SOS dětských vesniček, ©2017)

2.4.2 Základní cíle

SOS dětské vesničky jsou neziskovou nestátní organizací poskytující pomoc ohroženým dětem. Jsou přesvědčený, že všechny děti by měly vyrůstat v rodině, která disponuje láskou, respektem a pocitem bezpečí. (Pěchová 2017, s.7) Rodina nás učí nás základním hodnotám, sdílí odpovědnosti a tvoří dlouhodobé životní vztahy, na kterým děti mohou postavit svůj budoucí život. Díky pocitu bezpečí a láskyplného prostředí se děti učí důvěřovat a věřit sami v sebe a hlavně v ostatní, od toho odráží jejich sebevědomí. Pomocí této péče jsou děti chráněny před negativními vlivy vnějšího okolí, jakým může být zneužívání, zanedbávání a vykořisťování. Všechny SOS dětské vesničky mají tři důležitá poslání a tím je budování rodiny pro děti v nouzi, pomáhat dětem vytvářet

vlastní budoucnost a v neposlední řadě také rozvoj komunit. Dětem je umožňováno žít v souladu s náboženskými a kulturními zásadami. Umožňují dětem umět poznat a vyjádřit vlastní individuální schopnosti, zájmy a nadání, která mají a zajišťují mu přístup k vzdělání. SOS vesničky mají také čtyři trvalé hodnoty, které jsou pro ně zásadní. Jsou jimi odvaha, oddanost, důvěra a odpovědnost. To znamená, že se snažím dětem být oporou a mít někoho, na koho by se mohly obrátit. Snaží se pro každé dítě najít pevnou a zodpovědnou rodinu a to za spolupráce s dárci, spolupracovníky a komunitami na jejichž dobrých vztazích jsou vesničky SOS zakotveny. Vesničky podporují a budují prostředí, ve kterém mohou dosáhnout všech povinností a jistot kterým se zavázali. (Naše vize, ©2017)

Děti vyrůstající ve vesničkách si ve většině případů prošly emocionálním traumatem. Byly různými způsoby separovány od svých rodičů a mívají specifické potřeby. Děti různého věku i pohlaví žijí společně na jednom místě tak, jako to chodí v rodinách. Děti spí ve svých vlastních pokojích, mají své vlastní postele a sdílejí povinnosti i radosti každodenního života, jakým může být obyčejné společné jídlo. Učí se rozeznávat slabosti i potenciál sebe samých, tak svých sourozenců a společně tak budují vztahy. Čím nižší je věk dítěte při vstupu do SOS dětské vesničky, tím méně se pak cítí, jako sirotek, nicméně děti jsou si stále vědomy toho, že vyrůstají v odlišném prostředí. (Goparaj, Sharma; 2008: 68-69)

2.4.3 Vesnička SOS Karlovy Vary

SOS dětská vesnička v Karlových Varech je nejstarší vesničkou na území České Republiky. Dětskou vesničku tvoří celkem 12 domů, z nichž ne všechny jsou využívány pro pěstounské rodiny. Jeden z domků je pronajímán Montessori MŠ Moudré hraní. Další dva domy jsou využívány pro službu SOS Sluníčko, která funguje od roku 2014. SOS Sluníčko poskytuje okamžitou pomoc dětem a jedná se o jediné takové zařízení v Karlovarském kraji. Tyto děti se ocitly v nouzi z různých důvodů. Jedním z nich je ten, že rodiče dětí se vyskytli v tíživé životní situaci a nemohou se v momentální době o dítě postarat. Ocitnou se tu děti také zanedbávané, týrané nebo zneužívané. Celková kapacita této služby je 16 míst pro děti. Další službou je program SOS Kompas, v rámci kterého je pomáháno rodinám, které jsou ohroženy odebráním dítěte. Vesnička disponuje terénními sociálními pracovníky, kteří pravidelně dojíždějí do takto

ohrožených rodin a snaží se nalézt východiska z takto nešťastné situace. V rámci posledního programu SOS Přístav je pomáháno pěstounským rodinám, které se nacházejí přímo ve vesničce, ale také mimo ní. Vesnička zajišťuje poradenství, psychologickou pomoc, odborné vzdělávání a další potřebné služby. (SOS dětská vesnička Karlovy Vary, ©2017)

3 Metodologie

Pro moji bakalářskou práci, a zjištění výzkumného cíle, jsem sestavila výzkumný projekt a výzkumný plán, který mne doprovázel v průběhu celého roku. Psaní bakalářské práce, získávání všech potřebných informací, procházení odborné literatury, webových stránek a komunikace s respondenty trvala půl roku. Avšak o toto téma jsem se zajímala již dříve, a tak jsem se vrátila ke dříve nasbíraným materiálům a informacím. Celý výzkum je kvalitativní případová studie s prvky interpretativního paradigmatu. Tato studie a paradigma mi pomůže problém prozkoumat do hloubky, lépe uchopit a pochopit popisovanou problematiku a prozkoumat cíl výzkumu.

Metodologická část bakalářské práce obsahuje výzkumné otázky, v nichž si ohraničím zkoumanou problematiku disciplinace dětí v SOS vesničce. Dále specifikuji svůj výzkumný vzorek. V další kapitole popisuji metody sběru a analýzy dat. V této kapitole vymezuji přesný postup použitých kvalitativních metod a použité analýzy dat. Zde se opírám o několik autorů, kteří mi osvětlili různé metody a napomohli mi v rozhodování, jak postupovat při celém výzkumu, tak aby byl souvislý a odpověděl mi na mé výzkumné otázky. Závěrečná část popisuje průběh výzkumu, tedy můj celkový dojem. Jeho možná omezení, kde jsem narazila na jisté problémy až v průběhu výzkumu a samozřejmě omezení z hlediska metod. Etické aspekty výzkumu, v nichž se opírám o zásadní pravidla dodržované při výzkumech, tak aby respondenti, ani tazatel nebyl ohrožen.

3.1 Výzkumné otázky

Jaký je diagram instituce SOS dětské vesničky v Karlových Varech? Jakým způsobem je ve vesničkách realizována výchova dětí? Jakou formou je uskutečňována disciplinace těchto dětí?

3.2 Výzkumný vzorek

Svou práci jsem postavila na polo-strukturovaném rozhovoru s ředitelkou pro Karlovarský kraj Mgr. Dagmar Roučkovou. Jako nejvýše postavená osoba s bohatou zkušeností v sociální sféře, byla vhodným respondentem pro mou práci. Původním plánem bylo zrealizovat zúčastněné pozorování, ale tento plán nemohl být uskutečněn z toho důvodu, že SOS dětská vesnička již nefunguje, jako jednotná organizace, ale poskytuje prostory pro pěstounské rodiny. Specifika těchto rodin jsou velmi různorodé, jedná se o příbuzenské i profesionální pěstouny, rodiny, které mají i biologické děti, rodina, kde pouze jeden z partnerů je pěstounem a další jiná specifika, jež ovlivňují konečné fungování rodiny. Zúčastněné pozorování pouze jedné nebo několika málo rodin, by nepřineslo chtěné výsledky a bylo by to také velkým zásahem do jejich soukromí. Děti, které zde nejsou v klasické pěstounské péči, ale v programu SOS Sluníčko, prodělaly v maximální době šesti měsíců emocionální zátěž, proto by nebylo vhodné narušovat těmto dětem již tak náročnou dobu jejich života.

Zvolení krajské ředitelky umožnilo celkový náhled do fungování SOS dětské vesničky. Paní magistra Dagmar Roučková je v denním kontaktu s rodinami i dětmi a má ucelený vhled do fungování této instituce.

3.3 Metody sběru a analýzy dat

Přístup v rámci mého výzkumu je případová studie, která detailně zkoumá jeden nebo několik málo případů. Mým případem bylo popsání genealogie diagramu SOS dětské vesničky v Karlových Varech s užším zaměřením na výchovu a disciplinami dětí. Tento přístup jsem si zvolila, protože jsem chtěla pochopit a zachytit jednotlivé vztahy a fungování instituce. (Hendl 2005, s. 104) jako užší typ případové studie jsem si zvolila

studium sociálních skupin, tedy malých skupin, ale i větších, které spolu navzájem komunikují. Svou práci se snažím popsat a analyzovat vztahy ve skupině a také jejich aktivity. (Hendl 2005, s. 105)

Hlavní metodou sběru dat byl polo-strukturovaný rozhovor, který byl zvolen z důvodu, aby bylo odpovězeno na určité okruhy otázek a témat, zároveň polo-strukturovaný rozhovor dává prostor i pro flexibilitu v průběhu rozhovoru a respondent může přispět připomínkami a zkušenostmi k určitým tématům a není tolik stresovaný a ovlivněný neměnnou kostrou rozhovoru. Vycházela jsem z představy, že rozhovor, je přirozeným prostředkem lidské komunikace. (Zich 2006, s. 38) Při své snaze zrealizovat úspěšný rozhovor, jsem se v první fázi přípravy rozhovoru teoreticky připravila. Sledovala jsem webové stránky, odborné články, výroční zprávy instituce, abych mohla porozumět tomu, co mi respondent bude odpovídat. (Zich 2006, s. 41) Hendl definuje celkem 15 zásad pro vedení rozhovoru. Taktéž zdůrazňuje dobrou přípravu rozhovoru, vhodnou formulaci otázek, umění dobrého tázání výzkumníka a zároveň umění naslouchat a sebereflexe. (Hendl 2005, s. 172)

Až po této fázi nastudování zásad, byla vytvořena struktura rozhovoru (viz. příloha č.2), která se opírala hlavně o teoretický kontext práce. Témata rozhovoru byly rozděleny do pěti dílčích částí, jimiž byly: SOS dětská vesnička a její fungování, Regionální ředitelka pro Karlovarský kraj, Běžný den, Pěstouni a Děti. Rozdělení do jednotlivých částí umožnilo přehlednou strukturu a pochopení daného problému.

Samotný rozhovor probíhal téměř 150 minut a uskutečnil se v kanceláři Mgr. Dagmar Roučkové, v průběhu rozhovoru jsme se společně přesunuly do prostor areálu SOS dětské vesničky. Tento akt mi pomohl si vyřčené informace lépe představit, jak probíhají ve skutečnosti. Rozhovor byl uskutečněn v pracovní době paní Roučkové, proto docházelo k několika málo přerušení během samotného rozhovoru. Bylo pak obtížnější zpátky navázat na průběh rozhovoru, na druhou stranu jsem mohla být svědkem reálných problémů v reálném čase.

Průběh rozhovoru byl nahráván pomocí diktafonu, s čímž mi dala respondentka ústní souhlas. Během rozhovoru byly pořizovány poznámky, které nesměly narušovat tok

rozhovoru (O'Reilly 2004, s 153 – 154) Po získání a uspořádání všech dostupných dat o zkoumaném tématu jsem data analyzovala. Celý průběh rozhovoru byl doslovně přepsán do programu MS Word. Následně jsem pomocí barev identifikovala jednotlivé proměnné, které jsou důležité pro naplnění cílů výzkumu. S pomocí barevně odlišených proměnných jsem začala s kódováním dat. Kódování dat bylo uskutečňováno pomocí programu MS Excel. V programu jsem si vytvořila tabulky s otázkami rozhovoru, jednotlivými kódy, jenž mi pomohly k vytvoření myšlenkového schématu. Pro moji práci jsem si vytvořila tyto cílové okruhy: Fungování SOS dětské vesničky, Podoba běžného dne, Pečující osoby, Děti. K okruhům jsem si přiřadila ostatní materiály a jednotlivé okruhy jsem rozebrala, analyzovala a poté interpretovala.

3.4 Etické aspekty a možná omezení studie

Na základě svého dosavadního vzdělání byl prováděn výzkum pomocí odborně získaných znalostí. V rámci výzkumu jsem respektovala své respondenty na základě lidských práv, etického kodexu a občanského zákoníku. Byla dodržena vědecká, profesionální a společenská odpovědnost. Respondentům byla bezvýhradně zajištěna anonymita a nebyla podávána důvěrná, klamná či zavádějící sdělení, či sdělení pod nátlakem nebo vytržená z kontextu. Respondenti byli informováni o všech zákonech a pravidlech daného výzkumu. (ASA 1989, s. 6-12)

Před zahájením samotného výzkumu respondentka byla seznámena s podmínkami a požádání o ústní informovaný souhlas. Při podávání informací o daném výzkumu jsem si byla vědoma možného ovlivnění respondenta, proto ji bylo poskytnuto nezbytně nutné množství.

Jsem si vědoma citlivosti informací a jisté emocionální roviny, jenž může ovlivňovat respondentku. Při průběhu výzkumu jsem proto respektovat rozhodnutí respondentky o odmítnutí další spolupráce, ale snažila jsem se této situaci předcházet svým profesionálním a ohleduplným přístupem. Respondentka mohla odmítnout spolupráci také z jisté časové náročnosti, která plyne z rozhovoru, z tohoto důvodu se jí přizpůsobila v rámci času i místa setkání.

Uvědomuji si jednostranný vhled do situace z pozice pouze jednoho uskutečněného rozhovoru. Na druhou stranu paní Roučková má ze své pozice ucelený vhled do instituce a je obeznámena o se všemi skutečnostmi, které se ve vesničce odehrají. Na ucelený pohled do všech forem pěstounství, okamžité pomoci, a dalších forem a funkcí SOS dětské vesničky v Karlových Varech by rozsahy bakalářské práce nestačily a uskutečnění pouze části, by zkreslil pohled na celkové fungování SOS dětské vesničky. Dalším důvodem pro rozhodnutí pokračovat tímto způsobem bylo vědomí o emocionální zátěži umístěných dětí. Vzhledem k těmto skutečnostem byl provedený rozhovor tou nejlepší možnou formou.

4 Interpretace dat

Svým výzkumem jsem se snažila zodpovědět na výše položené výzkumné otázky. SOS dětská vesnička v Karlových Varech nabízí celkem tři programy, v rámci kterých je pomáháno ohroženým dětem, jejich rodinám i pěstounům. Tyto programy fungují nezávisle na době a poskytují odlišné formy pomoci. Samotné programy pak určují aktivity, podle kterých SOS dětská vesnička funguje.

4.1 SOS dětská vesnička e její fungování

SOS dětská vesnička je legislativně uchopena, jako zapsaný spolek, což je jedna z forem nestátní neziskové organizace. Od roku 1993 je členem SOS Children Villages International (dále jen KDI , což je zastřešující organizace se sídlem ve Vídni. Od roku 1995 mají SOS dětské vesničky zvláštní poradní status u Ekonomické a sociální rady OSN. V současné době působí téměř ve 140 zemích světa. KDI schvaluje rozpočet SOS dětských vesniček a kontroluje jejich hospodaření. Funguje na principu přerozdělování peněz a to takovým způsobem, že dětské vesničky, které disponují nadbytečnými prostředky, finančně podporují ty finančně nesamostatné. SOS dětská vesnička je více zdrojová organizace. Využívá státních dotací, individuálních i korporátních dárců. Do roku 2016 byla SOS dětská vesnička v Karlových Varech vesničkou podporovanou, ale v letošním roce dokázali získat nadbytek finančních prostředků.

„Máme z toho obrovskou radost a v budoucnu nás čeká podpořit nějaký projektv jiné zemi nebo financování celé vesničky..“ (Roučková D.)

V rámci SOS dětské vesničky jsou nabízeny celkem tři služby. První takovou službou je SOS Kompas, v rámci kterého se pracuje s rodinami, kterým hrozí odebrání dítěte. Cílem této služby je, aby se podmínky v rodinách zlepšily natolik, aby děti mohly zůstat v původních rodinách. Vyhláška 505/2006 Zákona o sociálních službách udává, že tato služba musí být naplněna ze 70% pomocí terénní práce. (viz. příloha č. 3)

„Je to hodně náročný, celkem 3 kolegyně, sociální pracovníce jezdí po Karlovarsku, Nejdecku, Žluticku a Toužimsku. My jsme to s kolegyněma počítaly a terénní práci naplňujeme asi z 80%.. je to těžký.. naši klienti nemají prostředky, aby se dopravovali k nám. Myslím, že by je to i odradilo.. a pak vlastně jsou v takových lokalitách, že by k nám cestovali půl dne.“ (Roučková D.)

Tato služba nespadá pod sociální služby, čímž vesnička SOS nedostává státní dotace. O dotace se v tomto případě musí každoročně žádat příslušný kraj. Pokud tato služba bude pro rok schválena, kraj financuje pouze 1,65 z celkového počtu 3 pracovníků. Na zbytek potřebných financí, musí vesnička vyhledat dárce jiným způsobem.

„Já do terénu nejezdím, starám se hlavně o peníze a o to, aby tady všechno běželo.. komunikuju s magistrátem, krajem a ministerstvem. Fakt je důležité, aby kolegyně a všechny služby měly pro tuto práci všechno, co potřebují.“ (Roučková, D.)

Tato služba je uskutečňována mimo dětskou vesničku. O její náplň se starají celkem tři sociální pracovníce, které dojíždějí do požadovaných lokalit. O její byrokratickou stránku se stará regionální ředitelka. Sociální pracovníce jsou klasickými zaměstnanci SOS dětské vesničky, kde mají své zázemí, ale jak již bylo výše avizováno, většinu své práce uskutečňují mimo dětskou vesničku.

Další nabízenou službou je SOS Sluníčko, což je zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Spadá pod sociálně právní ochranu dětí, z čehož vyplývá, že tato služba je financována pomocí státní příspěvků. Je to zařízení pouze na omezenou dobu maximálně šesti měsíců. Do té doby se musí rozhodnout, co s dítětem bude dál. Tato služba se nalézá přímo ve vesničce. Je provozována ve dvou domečcích, které mají žlutou barvu, což umožňuje lepší orientaci pro zaměstnance i obyvatele vesničky.

„jako sluníčko. Někdy je totiž těžký se zorientovat mezi celkem šestnácti barákama, který tady máme.“ (Roučková, D.)

Děti, které potřebují pomoc programu SOS Sluníčko, se zde ocitnou z různých důvodů. Jedním z nejčastějších je těžká životní situace rodičů, typickým příkladem je ztráta bydlení rodičů.

„Klasickej prípad.. máma s dítma je na ubytovně, kde jak všichni víme, se platí nájemné dost podivně.. majitel si přijde dvakrát i víckrát pro nájem, nedá jí paragon, může to vyžadovat xkrát, paní už nemá finance a on jí vyhodí i s dítma na ulici zde dne na den, což je bohužel běžná praxe. Azyláky jsou plný, takže děti skončí u nás.“ (Roučková, D.)

Druhým častým důvodem jsou závislosti rodičů na alkoholu, či drogách. Třetí důvodem je podezření na týrání a sexuální zneužívání v rodině. Tato pomoc vyžaduje celodenní péči o děti s veškerými náležitostmi, jako jsou jídlo, oblečení, hledání nové školy, doktorů a také úzce spolupracují s rodinou dětí, aby jejich návrat byl co možná nejhladší. Vesnička má pro tuto službu vymezeno celkem 16 míst, tedy v každém domě 8 dětí. Starají se o ně pečovatelky, ve vesničce nazývané tety. Celkem je pro tuto službu zaměstnáno 12 pečovatelek, které dělají na denní a noční směny a starají se o dítě ve všech směrech. V každém domečku jsou minimálně vždy 2 pečovatelky. O celý tento program se stará ještě jeho ředitelka Dominika Lamperová Dis. a dvě sociální pracovnice.

„Snažíme se o to, aby dětičky v tom zařízení měly všechno, co potřebujou, bylo jim tam dobře.. Většinou ty děti jsou prostě nedojedený, neznají ovoce, zeleninu, my je tady dáme do kupy po fyzický i psychický stránce. V tom domečku je to tak, že dole je takový obývací, taková hernička, pak kuchyňka, jídelní stůl a nahoře jsou pokojíčky. Vaří tety, jako doma, všechno je jako doma.. Většinou se tety snaží dětem vyjít vstříc, že jim vaří, co mají rádi, ale i tady je to náročná práce pro ty tety, protože děti se tam docela jako střídají, teď si představte, že jsme si jednou jeli do porodnice pro pěti denní holčičku, máte jí tam nějakou dobu, vypipláte jí a pak holčička šla teda k mamince, takže i s těma tetama se musí pracovat, aby tyto situace zvládaly.“ (Roučková, D.)

Děti se do SOS Sluníčka mohou dostat na základě právní žádosti zákonného zástupce. Dalším právním titulem umístění je ten, že dítě přijde samo. Třetím způsobem je, že dítě

přivede cizí osoba. V obou těchto případech musí vesnička do 24 hodin informovat Sociálně právní ochranu dětí. Následujícím právním titulem umístění je rozhodnutí soudu.

Velká výhoda toho zařízení je ta, že rodiče mohou kdykoliv navštívit své děti nebo si je vyzvednout, pokud zde není podezření na týrání nebo na sexuální zneužívání dětí nebo pokud soud neurčil jinak.

„My si s paní ředitelkou zařízení vedeme takovou statistiku, kde se sleduje, kam ty děti jdou od nás. Zhruba z osmdesáti procent jdou domů k biologickým rodičům. Opravdu ta situace tam se zlepšila a děti jdou domů.. potom odchází do pěstounské péče a bohužel je i pár dětí, děláme to velice neradi, šlo do dětského domova nebo do jiného ústavního zařízení. My tím vždycky hrozně trpíme, ale většinou jsou to už větší děti, kterým je šestnáct nebo sedmnáct let. Je to rozhodnutí soudu. Záleží to na právním titulu, podle kterého je to dítě tady umístěno. Pokud soud rozhodl o umístění dítěte do Sluníčka, tak zase soud rozhodne, kdy a kam dítě půjde, pokud je tu dítě na žádost zákonného zástupce, tak si to dítě může zase kdykoliv odvézt.“ (Roučková, D.)

SOS Sluníčko je jinou formou pomoci, než-li jsme viděli v prvním případě. Vyžaduje jiné zaměstnance i jiný přístup k dětem.

Poslední poskytovanou službou je SOS přístav, který podporuje pěstounské rodiny. Tato služba prodělala absolutní proměnu v roce 2013 vlivem novely zákona. Bylo zrušeno původní členění pěstounské péče. Do té doby fungovala SOS dětská vesnička jako institucionální forma pěstounské péče. Byly zde zaměstnány matky-pěstounky, které ve vesničce neplatily nájem a bylo jim hrazeno až 90% veškerých energií. Matky pěstounky musely být svobodné a měly velký počet dětí, o které se staraly. V dnešní době již není možné založit institucionální pěstounskou péči. SOS Přístav funguje tedy jako doprovázející organizace, kterou musí mít všichni pěstouni, bez ohledu na jejich zařazení. Na Karlovarsku funguje přibližně deset takových organizací. Pěstouni mohou vybrat, jakou organizaci budou využívat. Každá organizace má svoje benefity, v rámci SOS Přístav mohou pěstouni bydlet v areálu SOS dětské vesničky. Mohou si pronajímat domy nebo byty. Nájemné se zde pohybuje od dvou tisíc do pěti tisíc korun českých. Vesnička od doby působení prošla mnohými změnami. V současné době sedí v čele

ženy, dříve to musel být muž – ředitel, který musel ve vesničce bydlet s celou svojí rodinou.

4.2 Běžný den

Běžný den v SOS dětské vesničce se odvíjí od toho, o které služba se budeme bavit. V rámci SOS Sluníčko pečovatelky ráno připraví snídani, svačinu a odvádějí děti do školy. Mladší děti své školky nenavštěvují.

„Do školky většinou nechodí, protože jak je tady na krátkou dobu, tak než by se všechno vyřídilo a zase pro to dítě.. je bez rodičů, změni prostředí a ještě by mělo navazovat nové kontakty s dětma někde ve školce, nemyslím si, jestli to je pro to dítě úplně vhodný.“ (Roučková, D.)

Menší děti jsou tedy ve svém náhradním domě, kde si mohou hrát. Starší děti, které chtějí, mohou chodit ven a stýkat se tak i s jinými dětmi z vesničky. Pečovatelky za dopoledne obstarávají běžné domácí práce. Protože děti přicházejí z různých míst, navštěvují různé školy, často je logisticky náročné zvládnout odvádění a přivádění dětí ze školy. SOS dětská vesnička disponuje pouze jedním autem. Starší děti mohou po domluvě opustit i areál vesničky a upevňovat tak své kamarádské vztahy mimo vesničku. Mohou také navštěvovat zájmové kroužky mimo areál. V sedm hodin večer se pečovatelkám střádají směny. Pečovatelky mají za úkol vytvořit pro děti pocit bezpečí, lásky a dobrého zázemí.

CO se týká služby SOS Přístav, tam je denní režim plně v rukou pěstounů. Sami tedy zajišťují každodenní potřeby a určují pravidla pro děti. Tyto pěstounské rodiny fungují jako klasické rodiny. Děti si mou zvat domů kamarády, trávit společným čas s vrstevníky. To platí i pro pěstounské rodiče. Vesnička SOS příliš do těchto záležitostí nezasahuje.

Děti z SOS Sluníčka i z SOS Přístavu se spolu stýkají, v rámci vesničky mohou navštěvovat různé kroužky, jako taneční nebo dramatický kurz.

„Musíte to brát tak, jako kdyby ste si odmyslela, že to je SOS dětská vesnička.“ (Roučková, D.)

4.3 Personál

V SOS dětské vesničce působí mnoho lidí, z nichž ne všichni jsou zaměstnanci v pravém slova smyslu. V čele stojí, jak již bylo několikrát zmíněno, Mgr. Dagmar Roučková jako regionální ředitelka pro Karlovarský kraj. V samé budově také můžeme najít provozní koordinátorku Evu Zelenkovou a ředitelku SOS Sluníčko paní Dominiku Lamperovou Dis. Poté vesnička zaměstnává celkem šest sociálních pracovníků, které působí v rámci programů, které musí mít patřičně vzdělání, minimálně Vyšší odbornou školu.

Dalšími zaměstnanci jsou pečovatelky, které působí v rámci programu SOS Sluníčko. Tyto ženy musí disponovat minimálně maturitou a dvě stě hodinami patřičných kurzů a minimální dobou dvou let, kdy se již o děti staraly. K této práci musí mít velkou motivaci a psychickou podporu SOS dětské vesničky, protože děti se v této službě hodně střídají a často nepřichází v dobré zdravotním stavu. V neposlední řadě je zde zaměstnán správce, který má na starosti běžné opravy a technické fungování vesničky.

Všichni zaměstnanci žijí mimo vesničku. Naopak, kdo tu trvale žije, jsou pěstounské rodiny. Pěstounští rodiče nejsou zaměstnanci a prostory ve vesničce si pronajímají. Ve vesnici se vyskytují mnoho podob pěstounů.

„...můžeme zde najít profesionální matku pěstounku, která je sama, příbuzenská matka pěstounka, která je sama. Příbuzenský pěstoun s partnerkou. Profesionální pěstounský pár, takže máme velký mix.“ (Roučková, D.)

Ve vesničce můžeme také najít dvě základní formy pěstounské péče. Pěstounskou péči trvalou, které je zde zastoupena ve většinovém množství ať už se jedná o profesionální nebo příbuzenskou formu. Poté zde můžeme najít pěstouny na přechodnou dobu. K těmto pěstounům se z pravidla dostávají malé děti. Jejich pěstounské péče je povoláním a plat dostávají i v případě, že momentálně u sebe žádné dítě nemají. Jedná se však o psychicky velmi zátěžovou práci. Musí být neustále připraveni si kdykoliv k sobě malé dítě vzít a začít se o něj starat.

„Moje kamarádka to dělá vlastně od roku 2014 a měla už čtyři děti a každý obrečela, ale říká, že těm adoptivním rodičům ho dává s tím vědomím, že to dítě bude mít domov, ale to náročný, ale když si dáte na váhu tuto péči a kojeňák, tak je to nesrovnatelný, protože zvlášť v tom prvním roku života to dítě potřebuje jednu stálou osobu. Nad tím se nedá ani diskutovat, to je prostě jednoznačný.“ (Roučková, D.)

Pěstouni jsou v těžkém postavení, protože dítě vždy bude spadat pod zákonného zástupce. Pěstouni by měli jít do této práce s tím, že se kdykoliv může stát, že dítě se navrátí do původní rodiny. SOS dětská vesnička poskytuje pěstounům odborné vzdělávání. Ze zákona každý pěstoun musí ročně absolvovat 24 hodin kurzů, čímž si neustále doplňují vzdělání. Vesnička také musí být schopna poskytovat tzv. *odlehčovací kurzy*. Je dáno zákonem, že pěstoun si musí odpočinout v rámci krátkodobého i dlouhodobého respitu. V tomto případě vesnička musí zajistit rodinnou asistentku, která se v době nepřítomnosti pěstounských rodičů o děti postará. V praxi jsou děti posílány na tábory, či školy v přírodě, aby si rodiče splnili zákonem daným čtrnáct dní odpočinku.

V areálu vesničky se pohybuje velké množství lidí. Jedni mohou být zaměstnanci, druzí návštěvy, další mohou být pěstounští rodiče a neposlední řadě se tu pohybuje velké množství dětí. Vesnička nemá žádné brány ani vysoký plot. Na akce pořádané vesničkou se může přijít kdokoliv podívat.

4.4 Děti

Děti, které se pohybují v areálu SOS dětské vesničky, zde mohou být v rámci programu SOS Sluníčko nebo SOS Přístav. S současné době se SOS dětská vesnička stará o 110, ale v rámci tohoto čísla jsou započítány i děti, kterým je pomáháno v rámci programu SOS Kompas. Kapacity SOS Sluníčko není v současné době plně obsazena, protože v nedávné době odtud nějaké děti odešly.

„...ale bohužel musím říct, že kapacita je plná téměř celoročně. Dokonce kdybychom měli ještě domeček, kapacitu bysme naplnili. Říkám bohužel, protože je smutné, kolik dětí potřebuje právě takovouhle okamžitou pomoc.“ (Roučková, D.)

Děti pěstounských rodin tvoří asi 35 dětí, není zde ale rozlišeno, kolik z nich zde jsou v rámci náhradní rodinné péče a kolik z nich jsou biologickými potomky.

„Ne.. já to nerada rozlišuji a ani pěstouni ne.. Jako tohle je naše a tohle cizí.. nic takového jsem od nich nikdy neslyšela.. ani děti se takhle nerozlišují.“ (Roučková, D.)

Na otázku, čím se tyto děti liší, jsem dostala jasnou odpověď:

„Vůbec ničím. Víte, to že žijou ve vesničce, to je stejný, jako kdyby ste se mě zeptala, jestli děti na Růžáku (pozn.: část Karlových Varů) jsou něčím jiný než děti v Doubi (pozn.: část Karlových Varů), nebo jsem už možná tady pohlcena tím, že to nevidím, ale myslím si, že nejsou ničím jiný.“ (Roučková, D.)

Děti zde vyrůstají a vesnička se snaží, aby zde děti prožívali normální dětství. Děti, tak jako všude jinde, chodí do školy, má povinnosti v rodině, občasné neshody s vrstevníky, slaví své narozeniny, Vánoce, úspěchy své i jejich sourozenců, popřípadě kamarádů. Pěstounské rodiny mají tyto záležitosti ve svém zájmu. Veškeré dárky, oblečení i jiné potřeby hradí ze svého rodinného rozpočtu. Oproti tomu dětem, které jsou v SOS Sluníčku, dárky, oslavy a jiné potřeby z finanční stránky zajišťuje přímo vesnička.

„V rámci sluníčka, tam si to zase tety řeší po svém, ale vždy se dělají oslavy narozenin a vždy dostanou dárek.. jako přejí si i docela nákladný dárky.. tablet nebo kolo.. tak se snažíme jim vyjít vstříc a dárky jim pořídit. A když od nás odcházejí, tak si tyto dárky berou samozřejmě domů.“ (Roučková, D.)

Ačkoliv se může zdát, že děti z SOS Sluníčka a děti z SOS Přístavu, se liší, opak je pravdou. Děti se mezi sebou nerozlišují. Využívají potenciál areálu vesničky, jako je dětské hřiště, velké hrací hřiště nebo tělocvična, kde se pravidelně scházejí, navštěvují, vznikají zde přátelská pouta.

„Děti tady spolu všechny kamarádí, dokonce jsme tu měli tu holčinu, která přišla sama do vesničky a potřebovala pomoc.. tak ta se tady zamilovala do klučiny, který je v pěstounský péči a docela už to trvá dlouho, sice tam byly nějaký rozchody a neshody, ale už jsou zase spolu a normálně ta holčina je přes den nebo i celý víkend u pěstounské rodiny a normálně jak doma se domluví a můžou zde zažívat první lásku.“ (Roučková, D.)

Ačkoliv se vesnička ze všech sil snaží, aby zde dítě mělo porozumění, láskyplnou péči a pocit bezpečí, tak jak by to ve všech rodinách. Je zde něco, co dítě ve své původní rodině řešit nemusí, a tím je kontakt se svou rodinou. Dokonce zákon udává, že SOS Přístav, jako doprovázející organizace musí pomoci dětem v kontaktu s původními rodinami. Je velice důležité, aby dítě vědělo, odkud pochází a jaké má kořeny. Tento kontakt by neměl být nijak ohrožující a vždy by měl být v nejlepším zájmu dítěte. Za kontakt se považuje i posláni obrázku, či dopisu.

„Když je to nějakým stylem komplikovaný, což většinou je.. máme tu například dvě holčičky, které žijí u babičky, jejich matka je závislá na drogách a prostě ten kontakt tam byl konfliktní, matka nedodržovala termíny, před dětma si píchala, bylo to fakt náročný.. takže v těchto problematických případech nabízíme asistovaný kontakt, což je sociální pracovnice, která je přítomná po celou dobu setkávání.. sleduje, jak to dítě jedná s maminkou, a by to všechno proběhlo v nejlepším zájmu dítěte. Mohou se scházet kdekoliv. Tady ve vesničce, máme k tomu i prostor, ale máme rodiny i mimo vesničku, kam kolegyně dojíždí, aby nemusely rodiny jezdit sem na ten asistovaný kontakt.“
(Roučková, D.)

Děti z SOS Sluníčka mohou rodiče přijít navštívit kdykoliv, pokud nebylo soudem stanoveno jinak. A je poměrně častým jevem, že děti navštěvují, nebo jsou s nimi v jiné formě kontaktu.

V rámci programu SOS Sluníčko zde děti mohou být po dobu maximálně šesti měsíců, ale není ojedinělým jevem, že se děti do toho programu vrátí opakovaně. Pokud problémy v rodině přetrvávají, hledá se pro dítě jiná alternativa, kterou může být pěstounská péče.

„Máme hezkou zpětnou vazbu, že přišel pěstoun s dítětem, které tu bylo, takže vidíme, jak to dítě se má báječně u těch pěstounů.“ (Roučková, D.)

V případě dlouhodobé pěstounské péče ve velké většině případů dítě zůstane ve vesničce až do své zletilosti. Zákon stanovuje, že nabytím zletilosti pěstounská péče končí.

„Ale rozhodně to nefunguje tak, že by dítě mělo v den svých osmnáctých narozenin sbalené kufry. Jedná se o dlouhodobý proces.“ (Roučková, D.)

Pokud čerstvě zletilý jedinec stále studuje, čímž je nezaopatřený, pěstounská péče sice dále netrvá, ale jedinec pobírá sociální dávky na úhradu potřeb dítěte a může tak u svých pěstounských rodičů zůstat i nadále. S dítětem již od patnácti let je pracováno tak, aby se dokázalo připravit na budoucí život. Pěstouni ve spolupráci s dohlížející organizací a jejich biologickými rodiči zjišťují vlohly a nadání dítěte, zohledňuje se jeho přání, co by chtěl studovat. V SOS dětské vesničce existuje i možnost samostatného bydlení pro čerstvě zletilé jedince. Pokud jsou v dané době k dispozici volné byty, jsou za přijatelnou cenu nabídnuty právě těmto jedincům za účelem si vyzkoušení samostatného bydlení. Každé dítě, kterému byla ukončena pěstounská výchova, má nárok na jednorázový příspěvek od státu, který činí zhruba dvacet tisíc korun. Samotná SOS vesnička se snaží shánět další příspěvky, které by dětem umožnily lepší start.

„My se snažíme sjednat svěrenecký fond, kdy my zase oslovíme konkrétního dárce, který by přispíval a my bychom tyto peníze pak mohli využít třeba pro nadaný dítě, které nemá na nějakou speciální školu anebo právě pro tyto děti, které se chtějí osamostatnit. Třetí cesta je to, že jak jsme pod patronací KDI, tak i ta může dětem přispět nějakou částkou. Většinou se snažíme, aby děti na pracák vůbec nedošly. Snažíme se, aby vystudovaly a tu práci si našly a pracovaly.“ (Roučková, D.)

Vzhledem k samotné povaze rodinného charakteru pěstounské péče a k možnosti ihned neopouštět SOS dětskou vesničku, nebývá pro jedince tak obtížné přejít do samostatného života, s porovnáním příkladu klasické ústavní výchovy.

Po úplném opuštění vesničky děti začínají nový život mimo jim bezpečně známý areál. Poměrně častým jevem jsou návštěvy bývalých pěstounů, hlavně v případě, pokud dítě v této rodině vyrůstalo po delší dobu.

„Máme tu jednu rodinu, která měla pěstounské děti, a ty už mají zase své děti, takže sem všichni hromadně jezdí na návštěvu a své pěstouny klasicky oslovují mami, tati.“ (Roučková, D.)

Tato skutečnost potvrzuje fakt, že SOS dětské vesničce se daří naplnit podmínky skutečné rodiny a skutečné výchovy. Děti často cítí vůči svým pěstounům rodičovskou lásku. Myslím, že to je nejdůležitějším bodem a posláním SOS dětské vesničky a je moc dobře, že se jim ho daří splňovat.

4.4.1 Výchova a disciplinace

I tato činnost je odvozena od toho, v jaké programu se děti nacházejí. Výchovu a disciplinaci dětí v pěstounských rodinách plně zajišťují pěstouni. Vesnička pro ně funguje jako poradní partner. Pěstouni si uvědomují úzkou spolupráci vesničky s Orgánem sociálně-právní ochraně dětí (dále jen OSPOD). Vesnička musí jednou za šest měsíců podat zprávu OSPODu, v rámci které je referováno, jak se dětem daří, zda se vyskytují nějaké problémy, jakým stylem probíhal respit a další náležitosti. OSPOD je také informován o všech dětech, jež jsou ve vesničce v rámci programu SOS Sluníčko. Pokud je u těchto dětí podezření na týrání nebo zneužívání dítěte, je nutné kontaktovat i Policii ČR. Dalšími lidmi, kteří pracují s dětmi a jejich případy jsou například psychologové nebo lékaři, kteří ve většině případů do vesničky nedojíždí.

„...akorát pro Sluníčko máme nasmlouvanou psycholožku, která zde není na žádnou dohodu, platíme jí v rámci běžných výkonů. Je úžasná.. a ochotná sem kdykoliv přijet a ty děti tu psychologickou péči potřebují.“ (Roučková, D.)

Vesnička úzce spolupracuje s OSPODem a dalo by se říci, že se jedná o zastřešující formu kontroly nad všemi programy SOS dětské vesničky. Jinak sama vesnička a hlavně také sama regionální ředitelka funguje jako poradce v otázkách výchovy. Vše se zde snaží řešit domluvou a vysvětlováním, protože tresty, hlavně v rámci SOS Sluníčko, jsou problematickou částí výchovy. SOS Sluníčko spadá pod sociálně-právní ochranu dětí. Dětem se nesmí sáhnout na kapesné, ačkoliv zaměstnanci ví, že si hlavně starší děti za ně pořizují třeba i cigarety nebo alkohol. Jako trest nemůže být dětem odebrán mobilní telefon nebo tablet, protože mnohdy právě díky těmto přístrojům jsou ve spojení se svými rodiči. Výjimkou může být udělena pomocí soudního dobrozdání, pokud je zde podezření na zneužívání dítěte.

„Třeba měli jsme tu podezření na sexuální zneužívání jedné holčičky svým otčímem, které se potom potvrdilo, a oni byli spolu v neustálém kontaktu právě skrz ten telefon, takže kolegyně zažádala o omezení, takže telefon můžeme zabrat pouze v těchto případech.“ (Roučková, D.)

Děti nesmějí být trestány domácími pracemi a ani jim nemůže být uděleno zákaz vycházení.

„A už vůbec nesmíme dát domácí vězení. Můžeme zakázat dítěti, aby šlo samo mimo areál, to je v naší kompetenci, ale nemůžeme mu upřít přístup ven, to znamená, že může jít třeba na procházku s tetou nebo může být tady v areálu. Ale abychom mu řekli, že nesmí ven, protože provedl tohle a tohle, tak to neexistuje. To je bráno, jako omezování lidské svobody.“ (Roučková, D.)

Výchova dětí v SOS Sluníčko je často kontrolována v rámci inspekci karlovarského kraje nebo ministerstva práce a sociálních věcí. Během tohoto roku, zde proběhly celkem čtyři takové inspekce, které usilovně dbají na práva dětí a jejich soukromí. Inspektorky vedou rozhovory s pečovatelkami a se samotnými dětmi a jedním z hlavních témat, je právě otázka trestů a způsobů výchovy.

„Takže tady na to jsme opravdu opatrní. My trestáme tím, že dítě má za úkol vyluxovat, ale neměli bysme podle ministerstva práce a sociálních věcí. Měli bychom si s těma dětma promluvit a vysvětlit, co udělaly špatně. Ale mluvit s dětma v pubertě, třeba v sedmnácti letech.. Ted jsme řešili, že už třikrát nám utekl klučina, vždycky jsme mu to vysvětlili, proč je to nebezpečných a že to nemá dělat a hotovo prostě.“ (Roučková, D.)

Při dalším otázce, zda se vyskytuje více kázeňských problémů, vycházela z odpověď z předpokladu, že v areálu vesničky se nachází poměrně velký počet dětí, které jsou v pubertálním věku, který je snad u každého dítěte problematický.

„Vloni jsme tu měli i ve Sluníčku samé hubertáky a oni se tu mlátili, dělali nepořádek, kouřili, dělali rachot, po střeších nám lezli, bunkr si vyrobili, takže samozřejmě zlobí a dělají rachot.. Dokonce holky se nám popraly, kvůli klukovi samozřejmě (smích) a některé děti skončí i tady u mě v kanceláři a řeší se to hlavně domluvou, protože já tady působím jako vyšší autorita. Jde o to, že děti ze Sluníčka se baví hodně s dětmi z Přístavu, které dobře vesničku znají a vymýšlejí pak ty lotroviny pohromadě.“ (Roučková, D.)

Přesto všechno je dětem důvěřováno a starší děti mohou sami opustit vesničku po domluvě a určení pravidel. Pokud dítě pravidla poruší a dostane se do problémové situace, kdy ho může do vesničky dopravit i městská nebo státní policie, vždy se o této skutečnosti musí být informován OSPOD a rodiče dítěte a to v případě obou programů působících v SOS dětské vesničce.

Pokud se jedná o problémové vztahy přímo ve vesničce, již v minulosti se stalo, že zde pobývaly děti, které například hodně utíkaly a byly psychicky narušeny. V takových případech je SOS dětská vesnička ustanovena jako nevhodná a dítě je umístěno do jiného zařízení. Děti ve vesničce pravidelně promlouvají se sociálními pracovníci, kterým dle regionální ředitelky důvěřují, a případně neshody a problémy jsou ihned řešeny.

Dětem v SOS dětské vesničce se snaží být dáno přirozené prostředí rodiny. Snaží se být vedeny a motivovány do dalšího života a s dětmi se aktivně na tom pracuje. Výchova je stanovena tak, jak se předpokládá, že by správná výchova vypadat měla. V případě pěstounských rodin je výchova a disciplinace téměř úplně ponechána v rukou pěstounů. V rámci dětí z SOS Sluníčka, se pečovatelky musí řídit přísnými pravidly stanoveny sociálně-právní ochranou dítěte. Je velmi důležité si uvědomit, že tyto děti prošly emocionální újmou a proto možná je zde výchova a následné směřování dítěte o něco složitější a problematičtější. Téměř všechny děti využívají psychologickou pomoc odborníků a samotné pečovatelky i pěstouni se musí neustále vzdělávat. Vše se uskutečňuje proto, aby to bylo v nejlepším zájmu těchto dětí.

5 Závěr

V rámci mého výzkumu se mi podařilo popsat diagram instituce SOS dětské vesničky v Karlových Varech. Její denní fungování a povahy úkolů se odvíjí dle toho, v rámci jakého programu se ocitáme. Na území SOS dětské vesničky můžeme najít celkem dva programy. Prvním je SOS Sluníčko, které pováhá dětem, které potřebují okamžitou pomoc. Děti zde mohou být maximálně půl roku. Starají se o ně pečovatelky, které jsou zaměstnanci SOS dětské vesničky a u dětí se střídají po dvanácti hodinách na noční a denní směny. V rámci dalšího programu SOS Přístav, jsou v areálu vesničky ubytované pěstounské rodiny. Život dětí v pěstounských rodinách je téměř plně v kompetenci pěstounů.

Současná podoba fungování je platná až od roku 2013, kdy novelou Zákona o rodině vesnička prošla velkou proměnou. V areálu v současné době můžeme najít více pěstounských forem péče a i různé pěstounské rodiny. Každá pěstounská rodina má jiný počet dětí ať už pěstounských nebo biologických. Celkový počet pěstounských dětí je na jejich rozhodnutí.

SOS dětské vesničky požadují, aby každé dítě mělo nárok na rodinného zázemí, které bude místem lásky, pochopení a bezpečí. Snaží se tedy dětem dát nový domov. V rámci výzkumu jsem zjistila, že ve vesničce v Karlových Varech se jim to obstojně daří. S dětmi aktivně pracují, jsou si plně vědomi toho, že dítě prošlo emocionální újmou a proto spolupracují s dalšími lékaři nebo psychology.

V otázce výchovy a disciplinace programy SOS Sluníčko a SOS Přístav vykazují odlišnosti. V rámci pěstounských rodin je jejich výchova a formy disciplinace plně v rukou pěstounů, v SOS Sluníčku se pečovatelky musí řídit přesnými pravidly a hlavně zákazy. Myslím, že tyto stanovy nejsou připravené pro praxi s dětmi, které jsou například v pubertálním věku, a proto je někdy těžké disciplinovat tyto děti pouze v rámci domluvy.

SOS dětská vesnička v Karlových Varech obstojně nahrazuje výchovu a socializace dětí, které nemohou vyrůstat u svých rodičů. Takto nastavený výzkum otvírá možnosti dalších výzkumů, které by si tato problematika zasloužila.

6 Citace

6.1 Seznam literatury

ASA. 1989. *Code of Ethics and Policies and Procedures of the ASA Committee on Professional Ethics*. Washington, DC.

Cummings, L. A., Leschied W. A., MacGregor E. T., Rodger S. 2006. *The Needs of Foster Parents*. London: Sage Publications

Gabriel, Z.; Novák T. 2008 *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*. Praha: Grada Publishing.

Geist, B. 1992. *Sociologický slovník*. Praha: Victoria Publishing.

Goparaj H., Sharma R. R. 2008. From Social Development to Human Development: A Case of SOS Village. *Vision - The Journal of Business Perspective*. January – March 2008. Gurgaon: India Published, vol. 12, no 1, p 67-75.

Hendl, J. 2012. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál.

Kořa, M., Trpišovská D., Vacínová M., 2013 *Sociální Psychologie*. Univerzita Jana Amose Komenského Praha.

Matějček, Z. a kol.; 1999 *Náhradní rodinná péče*. Praha: Portál.

Matoušek, O. 2003; *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: SLON.

Možný, I. 1999; *Sociologie rodiny*. Praha: SLON.

O'Reilly, K. 2004. *Ethnographics Methods*. Routledge.

Pěchová, J. 2017. *Výroční zpráva 2016*. Praha: Sdružení SOS dětských vesniček.

Vágnerová, M. 2014. *Vývojová psychologie: Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum

Zákon č. 94/1963 Sb. o rodině.

Zich, F. 2006. *Úvod do sociologického výzkumu*. Praha: Eupress

6.2 Internetové zdroje

Historie SOS dětských vesniček. SOS dětské vesničky. [online]. SOS dětské vesničky ©2017 [cit. 25.9.2017]. Dostupné z: <http://www.sos-vesnicky.cz/o-sdruzeni/historie/>

Naše vize. SOS dětské vesničky [online]. SOS dětské vesničky ©2017 [cit. 25.9.2017]. Dostupné z: <http://www.sos-vesnicky.cz/o-sdruzeni/nase-vize/>

SOS dětská vesnička v Kalových Varech. SOS dětské vesničky. [online]. SOS dětské vesničky ©2017 [cit. 25.9.2017]. Dostupné z: <http://www.sos-vesnicky.cz/nase-cinnost/sos-detske-vesnicky/doubi/>

Typy NRP. Virtuální knihovna NRP. [online]. Virtuální knihovna NRP ©2011 [cit. 19.9.2017]. Dostupné z: <http://www.knihovnanrp.cz/nahradni-rodinna-pece/system-nahradni-rodinne-pece-v-cr/typy-nrp/>

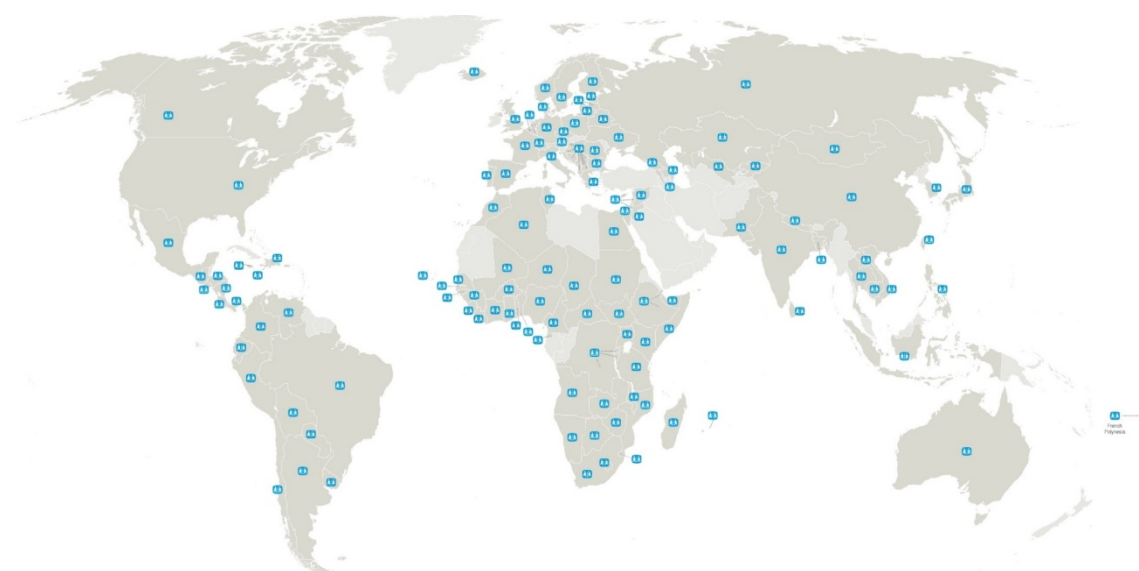
7 Summary in English

This bachelor thesis deals with the topic of real life in SOS children village in Karlovy Vary and of upbringing of children living there. The aim of the research is to find a descript daily life of the children and workers. The work is theoretically embedded by concepts of family, socialization, replacement family care and foster parents. The research is presented asi a qualitative case study. The main method of data collection is semi-structured interview with regional director. The main reseachr fading is that SOS children village actually replace the biological family and that children growing up in the village like real children with families.

8 Přílohy

8.1 Příloha č. 1 - mapa zemí, ve kterých působí sdružení SOS Children's Villages

Zdroj: Prezentace MS Power Point vypůjčená od regionální ředitelky pro Karlovarský kraj

8.2 Příloha č. 2 – Struktura rozhovoru s regionální ředitelkou

Zdroj: vlastní

Struktura rozhovoru v SOS dětské vesničce

Struktura:

A) Úvodní část:

- Představení se a sdělení záměru mé práce.
- Dotázání se, zda respondentka plně rozumí, souhlasí s nahráváním a případně zodpovím její dotazy.

B) Hlavní část rozhovoru:

- Tato část se skládá z 5 okruhu otázek, jejíž posloupnost nemusí být nutně dodržena. Záleží na samotném průběhu rozhovoru.
- Otázky jsou pouze orientační a jejich podoba se může měnit v závislosti na povaze rozhovoru.

1. Vesnička SOS a její fungování

- Jakým způsobem je vesnička legislativně uchopena?
- Jaká je organizační struktura?
- Jakým způsobem je vesnička financována? Jak se peníze rozdělují mezi jednotlivé rodiny?
- Jaké je její prostorové rozvrstvení? Co vše můžeme najít v areálu SOS dětské vesničky?
- Jaký je momentální počet všech zaměstnanců? Jakou mají úlohu?
- Jaký je momentální počet dětí?
- Jaké důležité body/úkoly musí vesnička během roku splnit?

2. Mgr. Dagmar Roučková – regionální ředitelka pro Karlovarský kraj

- Co vše obnáší pozice regionální manažerky?
- Jaká je každodenní náplň práce?
- Jaký je vztah k dětem a k matkám?

3. Běžný den

- Chodí děti do školy/školky?
- Navštěvují zájmové kroužky mimo SOS dětskou vesničku?
- Mohou děti žijící v SOS dětské vesničce chodit na brigády?

4. Pěstouni

- Kdo jsou pěstouni?
- Existuje průběžné školení?
- Jejich soukromí život?
- Jak tráví svou dovolenou?

5. Děti

- Kým jsou děti žijící v SOS dětské vesničce?
- Čím se liší od jiných dětí?
- Stýkají se svou původní rodinou? Vědí rodina, že je dítě v SOS dětské vesničce?
- Na jakém základě mohou žít v SOS dětské vesničce? Existuje výběrové řízení?
- Jakým způsobem se rozděluje, do jaké rodiny v SOS dětské vesničce půjde?
- Jak se slaví Vánoce, narozeniny, svátky, vysvědčení či jiné úspěchy?
- Jaké mají povinnosti?
- Kdy děti musí vesničku opustit? Pomáhá jim v tom vesnička?
- Udržují vztahy s vesničkou i po jejím opuštění?
- Otázka disciplinace:
 - o Jak se řeší případné problémy?
 - o Jak jsou děti trestány?
 - o Kázeňské problémy?
 - o Zvýšená kriminalita?
 - o Problémové vztahy v rodině či ve vesničce?
 - o Existuje nějaká kontrolní složka, která by dohlížela na chování jednotlivých dětí? (např.: psychologové, výchovní poradci apod. – přímo ve vesničce, nebo externě?)
 - o Mohou děti na základě problémů přejít do jiné rodiny popřípadě jiného zařízení?

C) Finální část:

- V této fázi dám respondentce prostor na její dotazy. Zeptám se na případnou další spolupráci. Řádně poděkuji za pomoc při realizování mého výzkumu.

8.3 Příloha č. 3 – příklad domů, kam musí sociální pracovníce dojíždět.

Zdroj: Prezentace MS Power Point vypůjčená od regionální ředitelky pro Karlovarský kraj

